

Hanssulan

ÄVENTYRET MED

Inger Hansson & Ellinor Hansson
Bild: Sofia Gregersen

Handledning

ÅRSKURS 2-5

INTRODUKTION

Ta med dina elever på en spännande och rolig seglats från Strömstad till Marstrand med segelbåten Havssulan. Låt dem lära känna bokens huvudperson Erik, hans bästa kompis Jesper och hans två norska kusiner Vilde och Juni. De kommer att få uppleva roliga seglingsdagar fyllda av krabbfiske, snorkling, värmebölja men även oväder. Ombord på en annan båt finns ytterligare två klasskamrater till Jesper och Erik. Det är Baljan och Väggen som inte alltid är snälla mot Erik. När de träffas uppstår många spännande händelser som leder till att barnen kommer att se annorlunda på varandra efter seglingens slut.

Äventyret med Havssulan lämpar sig väl för att utveckla elevernas läs och skrivlust. Efter varje kapitel finns övningar i läsförståelse, lässtrategier, textkopplingar och skrivövningar. Eftersom kapitlen är relativt långa, är det bra att stanna upp och låta eleverna fråga om oklarheter under läsningens gång. Det är bra om du som pedagog har läst texten innan och planerat in lässtopp där du bäst tror att det behövs för din klass.

Läsförståelsen är indelad i:

- Svåra ord och uttryck att klargöra: till varje kapitel hör ord och uttryck som är bra att reda ut betydelsen på innan ni börjar läsa.
- På raderna: svaret står i texten.
- Mellan raderna: här handlar det om att kunna ”läsa mellan raderna”.
- Bortom raderna: här ska man reflektera över texten och tänka vidare.

Textkoppling sker genom att fråga eleverna om de tycker att delar av texten liknar någon annan bok de läst eller film de har sett. På så vis får man en text till text-koppling.

Till varje kapitel hör skrivövningar som ofta är integrerade med värdegrundsfrågor. Detta blir på så sätt även text-koppling – text-till-mig-själv-koppling och text-till-världen-koppling.

Läroplanen i ämnet svenskar säger att:

Genom undervisningen i ämnet svenska ska eleverna sammanfattningsvis ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att:

- formulera sig och kommunicera i tal och skrift,
- läsa och analysera skönlitteratur och andra texter för olika syften,
- anpassa språket efter olika syften, mottagare och sammanhang,
- urskilja språkliga strukturer och följa språkliga normer och
- söka information från olika källor och värdera dessa.

Äventyret med Havssulan lämpar sig för värdegrundsarbete. Erik är retad i skolan men de vuxna känner inte till det. Jesper spelar fotboll i samma lag som Baljan och Väggen. I boken uppstår många scener som ger anledning till diskussioner.

Enligt Lgr 11 är skolans mål att varje elev:

- kan göra och uttrycka medvetna etiska ställningstaganden grundade på kunskaper om mänskliga rättigheter och grundläggande demokratiska värderingar samt personliga erfarenheter,
- respekterar andra människors egenvärde,
- tar avstånd från att människor utsätts för diskriminering, förtryck och kränkande behandling, samt medverkar till att hjälpa andra människor,
- kan leva sig in i och förstå andra människors situation och utvecklar en vilja att handla också med deras bästa för ögonen och
- visar respekt för och omsorg om såväl närmiljön som miljön i ett vidare perspektiv.

Kapitlen har även andra övningar beroende på sitt innehåll. Det varierar mellan naturkunskap, geografi, historia och musik.

Det är du som pedagog som väljer vilka uppgifter som lämpar sig bäst för din klass. Kom ihåg att fundera över om något barn i klassen är extra utsatt. Anpassa i dessa fall övningen för att inte något barn ska känna sig obekvämt. Självklart kan du skapa egna övningar som passar din klass.

Alla övningar fungerar lika bra om man har boken som högläsning, som om man har en klassuppsättning. Även om man har en klassuppsättning kan det vara värdefullt att då och då läsa högt för eleverna.

BERÄTTELSEN

Äventyret med Havssulan är den första i en serie böcker om Erik, Jesper, Vilde och Juni. Författarna skriver roliga och spännande böcker som innehåller saker barn ofta funderar över. I Äventyret med Havssulan är det centrala hur viktigt det är att finnas i ett sammanhang där man är accepterad, omtyckt och får bli sitt bästa jag. Erik är retad i skolan, men älskar kappsegling. Nu är det sommarlov och han ska segla med sin bästa kompis Jesper, sina två kusiner Vilde och Juni samt sin mormor och morfar. Seglatsen utgår från Strömstad och målet är att se seglingstävlingarna på Marstrand. De ser fram emot roliga och lata sommarlovsdagarna.

Allt blir dock inte som de tänkt sig eftersom killarna som retar Erik i skolan också är ute och seglar. Under seglingens gång träffar de på varandra vid flera tillfällen. Mötena leder till att de får en annan syn på varandra och att allt löser sig till det bästa under dagarna på Marstrand.

INFÖR LÄSNINGEN

Inled arbetet med boken genom att titta på omslaget. Vem tror du är vem på bilden? Läs baksidestexten. Studera kartan och bilden på segelbåten som finns i början på boken. Har någon i klassen varit vid kusten? Har någon varit ute med båt?

Fråga eleverna vad de väntar sig av arbetet med boken. Ta anteckningar eller låt eleverna skriva ner sina förväntningar och samla in dem. Efter att ni läst klart blir det roligt att se vad som stämmer och vad som skiljer. Läsloggar är trevligt eftersom man kanske ändrar uppfattning om en händelse efter att man hört hela berättelsen. Gör gärna en gemensam läslogg eller låt varje elev ha sin egen.

Boken handlar om sex barn. Vilket av barnen som har perspektivet växlar mellan de olika kapitlen och ibland även i ett kapitel. Diskutera med klassen vad perspektiv innebär och hur man märker vem som har perspektivet.

Kapitel 1

SOMMARLOVSPLANER

Förslag på ord och uttryck att klargöra: havssula, optimistjolle, blysanke, kastspö, flyt-tank.

LÄSFÖRSTÅELSE

På raderna: Vad gör Erik när en annan klass sjunger ”Ta mig till havet”?

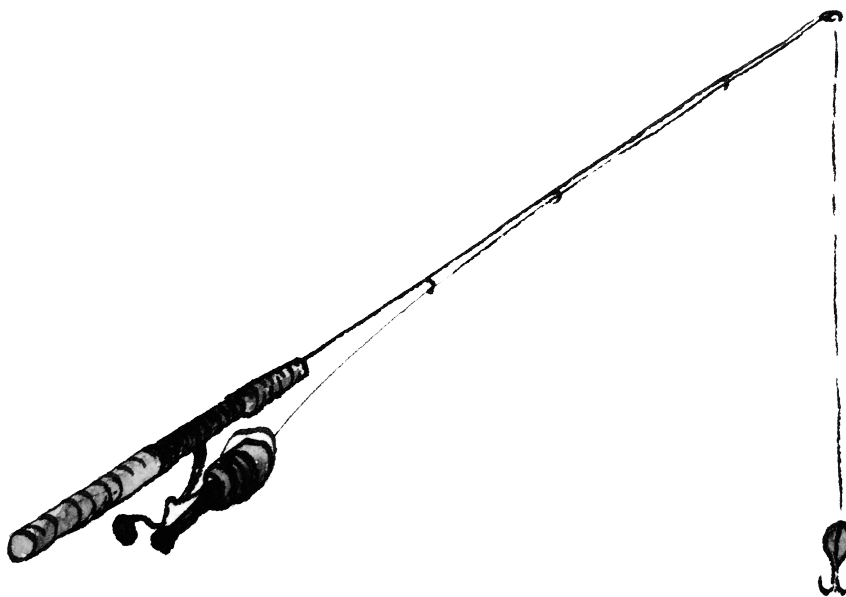
Mellan raderna: Varför tror Jesper och Erik att det är enklare att kasta med sina nya fiskespön när man är vid vattnet?

Bortom texten: Hur tror du att en tränare tänker när de ska ta med barn i olika träningsgrupper? Varför väntar man med att flytta upp någon till en svårare grupp?

Förslag på diskussionsövning eller skrivövning att lämna in

Varför tror du att författarna har valt att benämna Baljan och Väggen med smeknamn och inte med riktigt namn? Vad tycker du om det?

Hur tror du Erik och Jesper känner sig inför seglingen. Diskutera eller låt eleverna skriva några rader om hur antingen Erik eller Jesper alternativt bägge två känner sig inför seglingen.

Kapitel 2

ÄVENTYRET BÖRJAR

Vad hände i förra kapitlet – kommer klassen ihåg hur det slutade? Vad heter det kapitel ni ska läsa nu – vad kan det tänkas handla om?

Svåra ord och uttryck att klargöra: VHF-radio, mantåg, sittbrunn, däck, det blir alla tiders, förtöjning, knop, vinsch. Om ni inte tidigare har tittat på bilden av segelbåten är det bra att göra det inför detta kapitel.

LÄSFÖRSTÅELSE

På raderna: Vad gör Erik när han möter andra båtar?

Mellan raderna: Varför släpper de ut krabborna försiktigt?

Bortom texten: Varför vill inte Erik att Jesper ska se att det kanske är Baljan och Väggen i den andra båten?

Förslag på diskussionsövning eller skrivövning att lämna in

Vad tycker du är kul att göra när du är ledig?

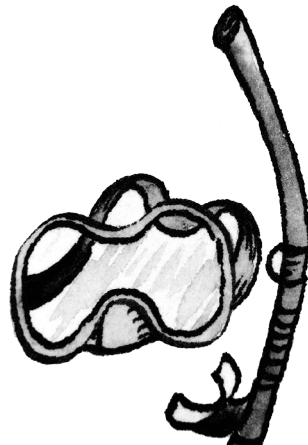
NATURKUNSKAP

Vad kan eleverna om miljön i Bohuslän? Har de fiskat krabbor? Prata gärna om krabbfiske och att man måste vara snäll mot krabborna och inte ställa hinkarna i värme. De är inte heller bra att blanda stora och små krabbor i samma hink.

Våra blåmusslor har minskat i antal och istället och vi fått ett nytt sorts ostron.

Vilka maneter finns i våra badvatten? Låt eleverna ta reda på mer och skriva en kort inlämningsuppgift om krabbor, maneter, musslor eller ostron. Bra om de kompletterar sin text med teckningar.

Diskutera gärna skillnaderna mellan Sveriges olika kuster och skillnaderna mellan sjö och hav. Är det någon skillnad på sötvatten och saltvatten? Lever det olika djur i hav och sjöar? Skiljer det sig om det är stenbotten eller sandbotten?

Kapitel 3

SJÖNÖD

Vad hände i förra kapitlet – kommer klassen ihåg hur det slutade? Vad heter det kapitel ni ska läsa nu – vad kan det tänkas handla om?

Förslag på ord och uttryck att klargöra: tornar, navigera, nödankring, sjöräddningssällskapet, certifikat.

LÄSFÖRSTÅELSE

På raderna: Hur förstår de att motorn har stannat?

Mellan raderna: Varför måste de segla i kanalen där man egentligen inte får segla?

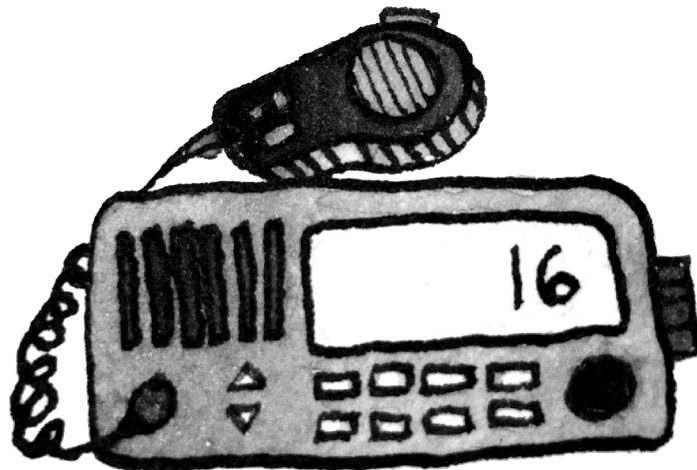
Bortom texten: Varför tror du att Erik inte vågar försöka segla?

Förslag på diskussionsövning eller skrivövning att lämna in

Sjöräddningen berömmar alla och säger att de varit duktiga. När de kommit i hamn pratar Per-Olof och Britta med barnen om vad som hänt. Varför tror du att det är viktigt att prata om besvärliga saker som man varit med om?

SJÖVETT

Vad behöver man ha med sig när man ska ut på havet? Måste man alltid ha flytväst? Vad behöver man kunna? Kan man gå ut i alla väder? (Det är viktigt att ha med sig vatten, man vet inte vad som händer och vatten behöver man alltid. Matsäck är också bra. Om båten inte har toalett är det bra att ha med påsar och papper för att den som behöver, ska kunna göra ifrån sig. Kläder efter väder.)

Kapitel 4

RETSTICKOR

Vad hände i förra kapitlet – kommer klassen ihåg hur det slutade? Vad heter det kapitel ni ska läsa nu – vad kan det tänkas handla om?

Förslag på ord och uttryck att klargöra: ekologisk, reservdelar.

LÄSFÖRSTÅELSE

På raderna: Hur reagerar Baljan och Väggen när de hör att Erik har seglat i den hårda vinden?

Mellan raderna: Varför slutar de spela fotboll?

Bortom texten: Varför tror du att Erik inte vill berätta för Vilde och Juni att han är retad i skolan?

Förslag på diskussionsövningar eller skrivövningar att lämna in

Jesper får veta att Baljan och Väggen ska till Marstrand. Tycker du att han ska berätta det för Erik eller låta bli att berätta det?

NATURKUNSKAP

Hur får man reda på hur vädret kommer att bli? Finns det särskilda väderleksprognoser för havet, kusten och inlandet? Vem ställer samman en väderleksprognos?

Kapitel 5

MARMORBASSÄNGEN

Vad hände i förra kapitlet – kommer klassen ihåg hur det slutade? Vad heter det kapitel ni ska läsa nu – vad kan det tänkas handla om?

Förslag på ord och uttryck att klargöra: anemoner (i havet), naturhamn, jättegryta, istiden, flacka med blicken, ornitolog, fågelskådare, gömsle.

LÄSFÖRSTÅELSE

På raderna: Vad ser Juni och Jesper när de snorklar?

Mellan raderna: Varför hjälper inte Baljan Väggen upp hur jättegrytan?

Bortom texten: Juni säger till Baljan att det är bra att han är snäll mot djur men att han borde vara snäll mot människor också. Vad tror du han tänker om detta?

Förslag på diskussionsövningar eller skrivövning att lämna in

Varför tror du att Baljan vänder när han ser att Erik, Jesper, Juni och Vilde är på Hållö?

Varför tipsar Erik Baljan och Väggen om en ö som ligger långt ut och där det är svårt att lägga till och där det ofta blåser mycket? Är det snällt?

Baljan och Väggen är inte alltid snälla. De vill vara tuffa och coola. Går de att vara populär och samtidigt vara snäll?

NATURKUNSKAP

I anslutning till detta kapitel passar det bra att diskutera geologi, vilka bergarter som finns i Bohuslän, hur jättegrytor har bildats. Det är spännande eftersom den gamla teorin om att det är stenar som mejslat ut hålen, relativt nyligen har bytts ut mot en teori om att jättegrytorna har bildats av gas. Mycket intressant information finns att hämta på hemsidan om Hållö (länk finns i slutet av handledningen).

Som alternativ kan man diskutera fågelskådning och varför det är populärt. Många fågelskådare besöker Hållö och det lilla huset barnen hittade är ett gömsle för fågelskådare.

Kapitel 6

ÄNTLIGEN NÅGOT HÄFTIGT

Vad hände i förra kapitlet – kommer klassen ihåg hur det slutade? Vad heter det kapitel ni ska läsa nu – vad kan det tänkas handla om?

Förslag på ord och uttryck att klargöra: impa, flugor att agna med, fiskedrag.

LÄSFÖRSTÅELSE

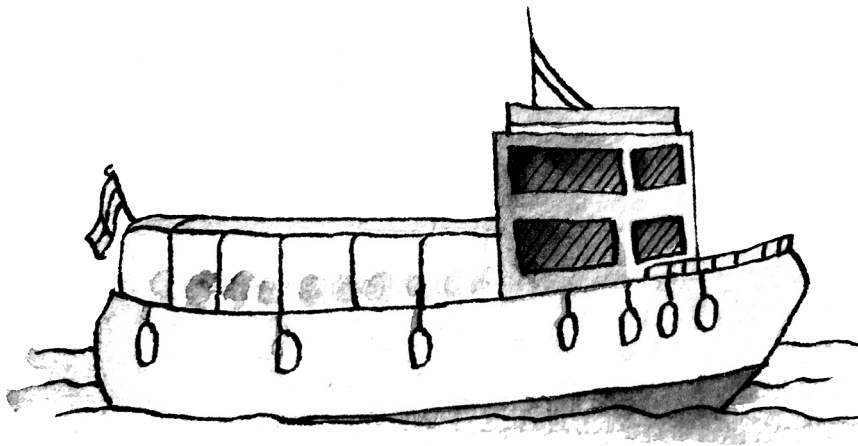
På raderna: Varför säger kaptenen ”tack för underhållningen” när de går av färjan?

Mellan raderna: Varför tycker Jesper om att fiska?

Bortom texten: Hur menar Vilde när hon säger till Erik att han inte ska göra saker för att imponera på andra utan göra sådant som han själv tycker är kul?

Förslag på diskussionsövning eller skrivövning att lämna in

Hur tror du Erik känner sig när Jesper köper en likadan mössa som han själv köper, just en sådan som Baljan och Väggen förstörde?

Kapitel 7

MOBILBEKYMMER

Vad hände i förra kapitlet – kommer klassen ihåg hur det slutade? Vad heter det kapitel ni ska läsa nu – vad kan det tänkas handla om?

Förslag på ord och uttryck att klargöra: gippa, radiomast, stuvfack, nödraket, livlina, klappakvarier.

LÄSFÖRSTÅELSE

På raderna: Vad gjorde Per-Olof med köttfärsen? Varför?

Mellan raderna: Varför är det viktigt att nödraketer och livlinor ligger lätt åtkomliga?

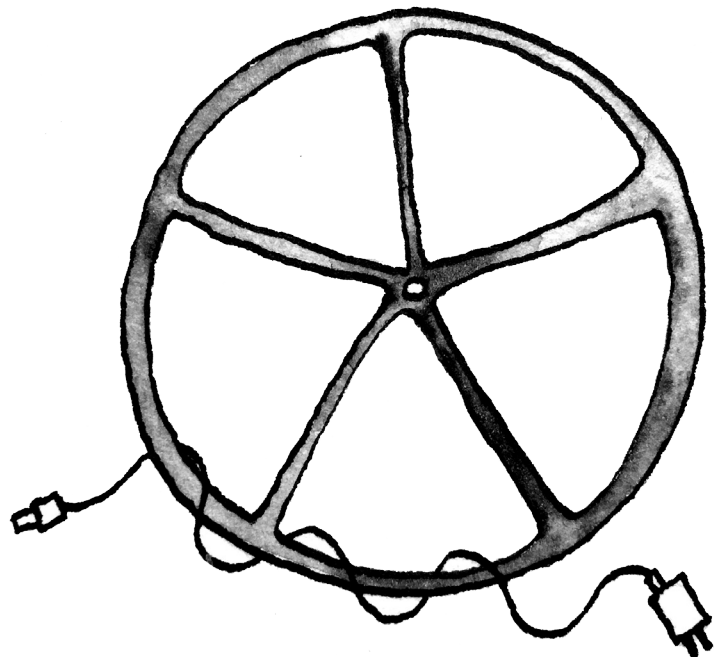
Bortom texten: Vad tror du Britta tänker när hon får se Vilde hänga i masttoppen?

Förslag på diskussionsövning eller skrivövning att lämna in

Varför är det viktigt för Vilde att hänga med på Instagram och Facebook, att följa sina vänner i mobilen?

NATURKUNSKAP

Prata om att man kan samla saker när man är på stränder och i skogen. Om du hittar något som du inte vet vad det är, finns det flera sätt att ta reda på det. De flesta museum svarar gärna på frågor och det är gratis för barn att komma in. Man kan låna böcker på biblioteket för att försöka ta reda på vad det är som man har hittat. Om man plockar snäckor är det viktigt att se så att det inte bor någon i dem. Vad är skillnaden på en snäcka och en mussla?

Kapitel 8

HAVETS HUS

Vad hände i förra kapitlet – kommer klassen ihåg hur det slutade? Vad heter det kapitel ni ska läsa nu – vad kan det tänkas handla om?

Förslag på ord och uttryck att klargöra: matchrace, rovfiskar, eremitkräftor, id-märkt.

LÄSFÖRSTÅELSE

På raderna: Vad säger matchrace-tjejerna om optimistsegling?

Mellan raderna: De som har sandaler på sig lyser extra noga på golvet med ficklamporna efter att de sett alla humrarna. Varför tror du att de gjorde det?

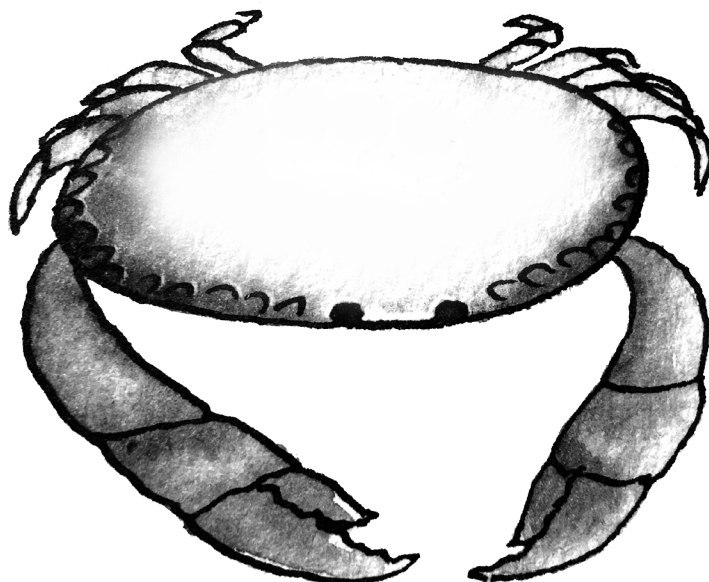
Bortom texten: Hur tror du Erik känner sig när han får berätta för Juni om hajar och andra fiskar?

Förslag på diskussionsövning eller skrivövning att lämna in

Varför blir Erik ledsen när han förstår att Jesper har sms:at med Baljan och Väggen? Vad säger Juni om det?

NATURKUNSKAP

Ta reda på vilka som är våra vanligaste fiskar, hur länge en fisk lever, lever rovfiskar längre, finns det fiskar som riskerar att bli utrotade, vad är rödlistade fiskar. Det finns mycket information att hämta på Hav- och vattenmyndighetens hemsida samt på Naturskyddsföreningens hemsida. Länkar finns längst ned i dokumentet.

Kapitel 9

INLÅSTA

Vad hände i förra kapitlet – kommer klassen ihåg hur det slutade? Vad heter det kapitel ni ska läsa nu – vad kan det tänkas handla om?

Förslag på ord och uttryck att klargöra: värmebölja, flaskpost, klaffar, trakasserar.

LÄSFÖRSTÅELSE

På raderna: Vad heter ön de ska segla till? Varför?

Mellan raderna: Varför tror du Baljan blir arg när Väggen berättar att det är Per-Olof som tipsat om ön och förklarat hur man lägger till i naturhamn?

Bortom texten: Hur tror du Baljan och Väggen känner sig när de låst in Jesper och Erik?

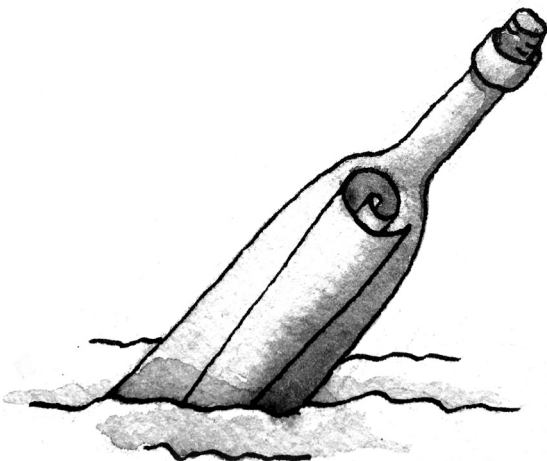
Förslag på diskussionsövningar eller skrivövning att lämna in

Tycker du att det är ok när Jesper frågar Baljan om han gråtit eller är det elakt? Om du tycker det är ok, varför tycker du det? Om du inte tycker det, varför tycker du så?

Tror du att Baljan och Väggen kommer att ändra sig efter att de fick sitta inlåsta en stund?

SAMHÄLLSKUNSKAP/HISTORIA

Ta reda på mer om kapare. Vad skiljer en kapare från en sjörövare? Hur fungerade systemet med kapare i Sverige? Hur använde kaparna fyrar?

Kapitel 10

SKEPP OCH SJÖBUSAR

Vad hände i förra kapitlet – kommer klassen ihåg hur det slutade? Vad heter det kapitel ni ska läsa nu – vad kan det tänkas handla om?

Förslag på ord och uttryck att klargöra: brunost, speja, sorl, vrår, flott.

LÄSFÖRSTÅELSE

På raderna: Varför känner sig Erik, Vilde och Juni lurade av Britta och Per-Olof?

Mellan raderna: Vad menar de med att ”vissa kommer att bli förvånade över att man kan segla skutor utan att vara med i en film”?

Bortom texten: Ska man satsa allt på ett intresse eller är det bra att hålla på med olika saker?

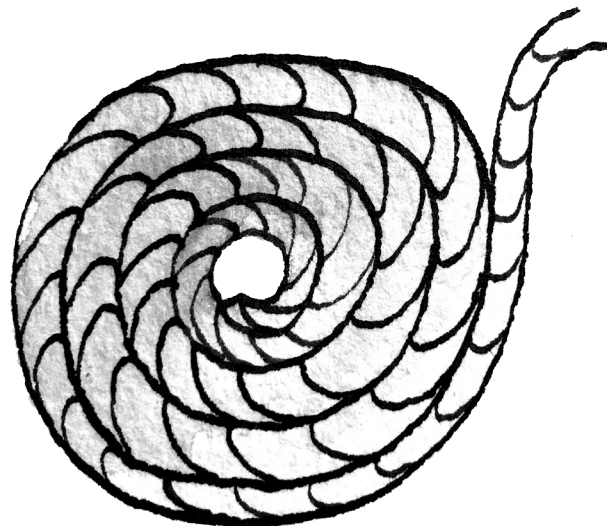
Förslag på diskussionsövning eller skrivövning att lämna in

Varför skäms inte Jesper när Per-Olof sjunger med ungdomarna?

Håller du på med flera fritidsaktiviteter? Behöver du välja mellan dem? Är det svårt att välja bort något?

MUSIK

Sjung eller lyssna på några av sångerna som nämns i texten t ex Stackars Styrman Karlsson (Hasse & Tage), Möte i Monsunen eller Maj på Malö (Evert Taube). Om klassen är något äldre kan ni prata om traditionen med sjömanssånger.

Kapitel 11

VÄRLDENS CHANS

Vad hände i förra kapitlet – kommer klassen ihåg hur det slutade? Vad heter det kapitel ni ska läsa nu – vad kan det tänkas handla om?

Förslag på ord och uttryck att klargöra: farled, utomskärs, vågbrytare, pålstek, reserverad.

LÄSFÖRSTÅELSE

På raderna: Vad berättar Britta om när de går från Carlstens fästning?

Mellan raderna: Vad menar Per-Olof med att de fått sjöben?

Bortom texten: Vad tror du är anledningen till att Jesper så lätt passar in och känner sig välkommen överallt. Erik är mer blyg och reserverad.

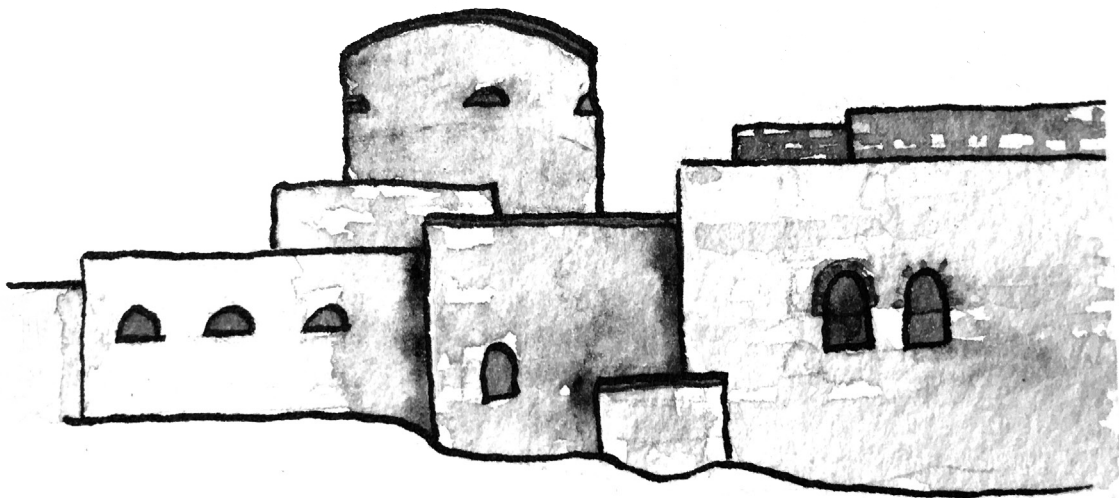
Förslag på diskussionsövningar eller skrivövning att lämna in

Tror du Baljan och Väggen blir förvånade när Erik låtsas att han inte ser dem när de går förbi Bergs café?

Varför tror du att Erik trivs bra i seglingen men inte lika bra i skolan?

SAMHÄLLSKUNSKAP/HISTORIA

Ta reda på fakta om Carlstens fästning. Varför byggdes fästningen och hur lång tid tog den att bygga. Vad skulle den användas till?

Kapitel 12

KAPPSEGLING

Vad hände i förra kapitlet – kommer klassen ihåg hur det slutade? Vad heter det kapitel ni ska läsa nu – vad kan det tänkas handla om?

Förslag på ord och uttryck att klargöra: vindby, inspirerade, förtjänstfullt, tjärad tamp.

LÄSFÖRSTÅELSE

På raderna: Vad gör Juni när de tittar på tävlingarna?

Mellan raderna: Hur kom det sig att de fick bronsmedalj trots att de gått i mål som fjärde båt?

Bortom texten: Vad tror du skulle hända om Erik och Baljan blev kompisar och hjälptes åt i skolan?

Förslag på diskussionsövningar eller skrivövning att lämna in

Tror du att Baljan är rädd att Erik ska uppfattas som mer cool än han själv, att han tycker att Erik är ett hot?

Tror du Baljan och Väggen skulle vara mer populära om de var snälla?

Hur tror du att det kommer att gå i skolan till hösten?

YTTERLIGARE ÖVNINGARNA PÅ TEMA KÄNSLOR

Kan man se på någon om den är glad, orolig, rädd, ängslig, ledsen, sur, stolt, trygg, eller arg. Försök att beskriva en känsla och rita en person som upplever den känslan.

Hur behöver man känna sig för att kunna vara snäll mot andra – kan man hjälpa varandra att bli snälla?

FÖRSLAG PÅ FLER SKRIVÖVNINGAR

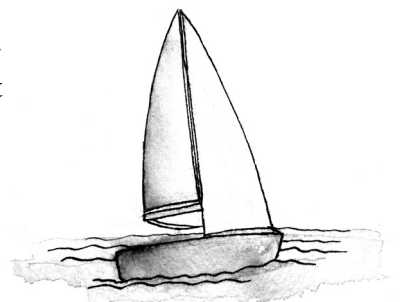
När man läst en text tillsammans är det ofta som texten inspirerar till att skriva. Här kommer förslag på skrivövningar för olika sorters texter.

Skriv en fortsättning på berättelsen om hur det går till hösten när skolan börjar.

Skriv ett brev till en av personerna i boken om något de ska tänka på i framtiden eller något han/hon gjort extra bra eller mindre bra. Hur skriver man ett brev? Har man en inledning, stycken och avslutning i ett brev?

Skriv en tidningsartikel om tävlingarna på Marstrand.

Skriv och rita en annons för Havets hus.

Litteraturlista:

<https://www.skolverket.se/undervisning/grundskolan/laroplan-och-kursplaner-for-grundskolan/laroplan-lgr11-for-grundskolan-samt-for-forskoleklassen-och-fritidshemmet>

<https://www.sjoraddning.se/>

<http://www.utposthallo.se/res/default/hallofyrplats.pdf>

<http://www.havetshus.se/>

https://sv.wikipedia.org/wiki/Karlstens_fästning

